

Prediking van die Ou Testament in die Christelike Erediens

Prof. H.C.G. Robbertze

Synopsis

In his interpretation of an Old Testament text, the Christian interpreter must regard the fact of the salvation of Jesus Christ. However, Christian preachers are often guilty of forcing Old Testament texts into a Christian meaning. A legitimate way of discovering the Christian meaning of Old Testament texts is to start with the contextual theology of an Old Testament text. The Christian interpretation of the "original message" must take place in the light of the historical movement of the concerned Old Testament theological line towards its "fulfilment" in the New Testament. The exegetical approaches of Young and Wildberger towards Isaiah 7: 14, as well as Haasbroek's interpretation of Exodus 19 and the well known work of Bruce Wilkenson on the prayer of Yabes (1 Chronicles 4: 9 - 10) are evaluated in the light of the indicated historical and contextual theological approach to Old Testament texts.

1. Inleiding

Dit is belangrik dat ons by hierdie onderwerp stilstaan. Daar is twee benaderings waarop die aandag gevestig moet word. Verder sal gepoog word om die weg aan te dui hoe Christus-sentries uit die Ou Testament gepreek moet word.

Onlangs het dominee Haasbroek (2001) 'n boekie geskrywe oor Christus in die Ou Testament. Hy het sekere tekste gekies en hulle so uitgelê dat daar op 'n geforseerde wyse by Christus uitgekome is. Die Ou Testament word behandel soos 'n boek met 'n Christusspeletjie. Tussen die bladsye van die Ou Testament is Christus verskuil en die speletjie is om Hom te ontdek. Dit is 'n speletjie soos die eendjies wat oral in 'n prent weggesteek is en jy moet uiteindelik sê op hoeveel eendjies jy afgekome het. Dit is 'n gevaarlike speletjie want jy sien naderhand goed vir eendjies aan wat nie regtig eendjies is nie. So het hy Jesus nogal op baie plekke gekry. 'n Mens kan nie anders nie as om die indruk te kry dat sy verbeelding soms baie hard gewerk het. Jesus is nie die weggesteekte eendjie in die Ou Testament

nie. Die hele Ou Testament is vir ons die Woord van God. Elke teks in die Ou Testament is “preekbaar” in die Christelike kerk. Elke teks, in die Ou Testament dui op Christus. Om met elke preek uit die Ou Testament by Christus uit te kom, mag egter ook nooit geforseerd wees nie.

Andersyds is daar vandag ook die neiging om te ontken dat Christus met elke preek uit die Ou Testament verkondig behoort te word. Daar moet so op die onmiddellike kontekstuele boodskap van die Ou Testament gelet word, dat die preek netsowel in die Joodse Sinagoge gelewer kan word. Hierdie benadering is dat as die teks nie self baie duidelik oor Christus iets sê nie, behoort daar niks oor Christus gesê te word nie. Ons verkondig egter Jesus Christus, en Hom as gekruisigde. As ons prediking nie elke keer by Hom uitkom nie, waarom dan hoegenaamd die moeite doen om uit die Ou Testament te preek?

2. Benaderingswyses

In hierdie opsig is daar ’n ooreenkoms tussen die twee benaderings. Die een het net baie meer tekse uit die Ou Testament as die ander.

Wat is die probleem met die resultaat van hierdie twee benaderings?

Op die ou end het ons met hierdie benaderings ’n kanon binne ’n kanon. Die gedeeltes in die Ou Testament wat nie by Christus uitkom nie, het vir die Christelike kerk geen betekenis nie, en kan maar netsowel weggelaat word. Dit kan tog nie! Die hele Ou Testament is deel van ons Christelike kanon. Dit kan tog nie vir ons in die Ou Testament net gaan om daardie tekste wat reguit oor Christus praat of daardie wat doelbewus Christus-geforseer word nie.

Hoe moet ons die Ou Testament benader? Die hele Ou Testament is Woord van God.

Die Ou Testament is die blomplant wat gereed is om die knop en die uiteindelijke blom uit hom uit te stoot. Edelkoort (1941: 5) sê die Ou Testament is die boek van verwagting, dit is soos die onvoltooide simfonie, wat op die hand van die meester wag om die passende slot daar by te voeg. Die begrippe “belofte” en “vervulling” word doelbewus vermy omdat dit sulke gelaaide begrippe is. Tog moet met hom saamgestem word as hy sê: “Wie het Oude Testament wil beskouwen als een in zichzelf afgesloten geheel, die doet daaraan onrecht en weerspreekt zijn eigen getuigenis. Het Oude Testament is het boek der verwachting”. Verhoef (1981:12) sê tereg: “As christene het ons geen ander keuse as om in ons bestudering van die Ou Testament met die feit van Christus se koms rekening te hou nie”.

Wanneer eksegese van ’n gedeelte in die Ou Testament gedoen word, lê die kuns nie daarin om Christus in daardie teks te “ontdek” nie, maar om

die gedeelte bloot vir sigself te laat spreek en die openheid, die onafheid, van die teks raak te sien. Dit kan met die bestudering van 'n koringkorrel vergelyk word. Die koringkorrel is iets in sigself. Die korrel is 'n afgeslote geheel en kan totaal op sy eie bestudeer word. Die studie is egter nooit afgehandel as die potensiaal wat in daardie korrel skuil nie raakgesien word nie. Hy kan saam met ander korrels gemaal word om meel te vorm waaruit 'n brood gebak word. Hy kan ook in die aarde gesit word, waar dit lyk of die korrel sterf, maar uit daardie korrel kom dan 'n halmpie en word dit 'n plantjie wat uiteindelik 'n aar uitstoot om 'n vrug te lewer.

Só het die Ou Testamentiese teks inderdaad iets in homself wat heel eerste bestudeer moet word. Hy het 'n boodskap in sigself. In hierdie opsig is die historiese konteks baie belangrik om by daardie “oorspronklike boodskap (betekenis)” uit te kom. Goldingay (1987: 157) sê in hierdie verband: “In a sense any corpus of instruction has to begin where people are in their cultural context”.

Die “oorspronklike” spreker se boodskap moet eerstens in eie reg vertolk word. Om by hierdie “oorspronklike betekenis” uit te kom is dit ook belangrik om die “eerste gehoor” van die teks in aanmerking te neem. Hoe het die eerste hoorders die boodskap wat tot hulle gekom het, verstaan? Om dit te kan doen moet die eksegeet hom los maak van alles wat hy weet waartoe hierdie teks moontlik kan “ontwikkel”. Die eksegeet stel hom doelbewus daarop in om te hoor wat God deur die spesifieke spreker (die skrywer) vir sy gehoor wou sê en probeer ook vasstel hoe die gehoor hom verstaan het. Dit is ook belangrik om daarop te let dat die skrywer van die betrokke teks wat ons bestudeer miskien nie die eerste persoon is deur wie God oor die bepaalde tema handel nie. Dit is goed moontlik dat die betrokke persoon teen 'n hele historiese agtergrond terugkom op 'n tema wat lank reeds in die geskiedenis van Israel behandel is.

In hierdie stadium van die eksegetiese oefening het ons Christus nog nie in die teks “ontdek” nie. Wanneer by die kontekstuele betekenis uitgekomm is, word raakgesien dat hierdie kontekstuele boodskap” (ons kan dit ook “teologie” noem) iets onafs in hom het. Dit is juis in hierdie “onafheid” dat die potensiaal geleë is om by Christus uit te kom.

Christus mag egter ook nie in die teks ingeforseer word nie. Dit is soos om te verwag dat die koringsaadjie onmiddellik in vrug moet verander. Om by koringgerwe uit te kom moet die boodskap wat deur die boodskapper gebring is, se ontkieming en groei in die Ou Testament self bestudeer word. Hoe het hierdie boodskap in die Ou Testament self gegroei. Eers dan kan dit 'n koringaar uitstoot. Dit is hierdie ongeforseerde eksegetiese proses vanaf kontekstuele betekenis tot by Christus-betekenis wat die aandag moet geniet.

Ou Testamentiese wetenskaplikes is dit vandag redelik eens dat die Ou Testament nie een sentrale boodskap of teologie het nie. Daar is 'n teologiese verskeidenheid in die Ou Testament. Tog is dit of al die teologiese lyne in een rigting beur soos die verskillende trajekte van 'n spoor netwerk wat uiteindelik op een sentrale stasie afstuur.

Vir die Christelike prediking is hierdie sentrale stasie Jesus Christus en Hom as gekruisigde.

Ten einde nie net bloot te teoretiseer nie, word gepoog om hierdie “eksegetiese prosese” aan die hand van 'n paar praktiese voorbeelde te verduidelik.

Voorbeeld 1

As eerste voorbeeld word die bekende gedeelte in Jesaja 7, wat oor die “Immanueltéken” handel, gekies:

“Daarom sal die HERE self aan julle 'n teken gee: Kyk, die maagd sal swanger word en 'n seun baar en hom Immanuel noem” (Jesaja 7: 14).

Die feit dat selfs die Ou Afrikaanse vertaling die selfstandige naamwoord “seun” en die voornaamwoord “hom” nie met hoofletters vertaal nie, dui op 'n huiwering om nie direk na Christus te spring en te maak of ons hier met 'n direkte voorspelling van Christus se geboorte te doen het nie.

Jesaja 7 handel oor 'n gesprek tussen die profeet Jesaja en die koning van Juda, Agas. Hierdie gesprek vind plaas tydens die Siro-Efraimitiese oorlog. Op hierdie stadium het die magtige Assiriese Ryk, vanweë interne probleme, ietwat van 'n insinking beleef. Peka, die koning van Israel (oftewel Efraim – die Noordryk) en Resin, die koning van die Arameërs, besluit dat dit die geskikte tyd is om van die Assiriese juk ontslae te raak en hulle onafhanklikheid terug te wen. Hulle wou hê dat Agas hulle in hierdie oorlogspoging moes steun. Toe hy weier, besluit die twee om teen Juda oorlog te maak en Agas te onttron. Hulle wou dan hulle eie keuse in Juda as koning aanstel wat sou instem om by hulle alliansie teen die Assiriërs aan te sluit. Hierdie verwikkeling het Agas ewig ontstel. Dit is onder hierdie omstandigheid dat Jesaja vir koning Agas opsoek om met hom te praat. Jesaja wys vir Agas daarop dat hy in hierdie situasie al sy vertroue op die Here moet stel. Die twee konings vir wie hy bang is, is net twee stukke rokende brandhout. Toe Jesaja merk dat Agas nie bereid is om sy vertroue onvoorwaardelik op die Here te vestig nie, nooi hy die koning uit om 'n teken van die Here te vra sodat die Here dit aan hom kan bevestig dat Hy hom gaan help en hy nie vir Peka en Resin bang hoef te wees nie. Ewe vroom wys Agas die teken van die hand. Hy wil die Here nie versoek nie. Dit is dan dat Jesaja vir Agas sê dat die Here tóg aan hom

'n teken van sy bystand gaan gee: "Kyk die maagd sal swanger word en 'n seun baar en sy sal hom Immanuel noem".

Deist en Burden (1980: 101 - 106) wys vir ons hoe twee verskillende benaderings hierdie teks eksegeties hanteer.

Die eerste benadering het in die lig van Mattheus 1: 23 vooraf besluit dat die bedoeling van die teks niks anders as 'n letterlike voorspelling van Christus se koms kan wees nie. Daarom word die teks in hierdie rigting geforseer. Die wyse waarop Young (1965: 285 - 291) by Christus uit kom word aan ons voorgehou. Die uitdrukking: "Kyk die maagd sal swanger word en 'n seun baar en sy sal hom Immanuel noem" is volgens Young tipies van 'n geboorteaankondiging in die Ou Testament. Sulke aankondigings word net gedoen waar die kind wat gebore sou word 'n besondere mens sou wees. In die Ugaritiese literatuur word naastebly dieselfde formule gebruik as die geboorte van 'n god vooraf aangekondig word. In die lig van Mattheus 1: 23 verklaar Young (1965: 285) dat ons hier met 'n voorspelling van Christus se geboorte te doen het:

"On Isaiah's lips ... this formula is lifted from its ancient pagan context and made to introduce the announcement of the birth of the One who truly is God and King."

Die res van sy uitleg van die teks word daaraan gewy om aan te toon dat die teks geen ander betekenis kan hê nie. Hy wys daarop dat die woord wat Jesaja vir "maagd" gebruik die hebreuse woord *'almâ* is. Normaalweg word gesê dat hierdie woord enige jong vrou, getroud of ongetroud, kan aandui, en dat die woord vir 'n ongetroude maagd in Hebreeus *betulâ* moet wees. Hy vind egter dat *betulâ* soms wel 'n verloofde meisie mag aandui en nie noodwendig "maagd" hoef te beteken nie. *'almâ* daarenteen, dui volgens Young nooit op 'n getroude vrou nie. Daarvoor haal hy weer Ugaritiese woorde en tekste aan. As die woord *'almâ* dan nie op 'n getroude vrou slaan nie en Jesaja kondig aan dat sy gaan swanger word, beteken dit dan dat hy van 'n buite-egtelike kind praat? Young (1965: 289) antwoord:

"If the child were illegitimate, would such a birth be a sign? The whole context, indeed, the whole Biblical context, rules this out."

Ná hierdie bewering besluit hy dan dat die maagd na wie Jesaja verwys, 'n goeie vrou moet wees. As haar kind nie deur buite-egtelikheid verwerk word nie, is daar net een uitweg: dit moet 'n wonderbaarlike bevrugting wees. En daarop lewer hy die volgende kommentaar:

"When this fact is understood, it becomes apparent that in all history there is only one of whom this can be predicted, namely, Mary, the mother of the Lord."

Die tweede benadering is dié van die histories-kritiese eksegesi. Hier word die eksegetiese benadering van Wildberger (1969: 288 - 295) aan ons as voorbeeld voorgedra. Volgens hierdie benadering dui die hele historiese konteks van Jesaja 7: 14 daarop dat dit om 'n kind gaan wat in die tyd van Agas self gebore sou word. Die vorm waarin hierdie vers gegiet word is dié van die tipies Ou Testamentiese “verkondigingsorakel”. Hierdie vorm bestaan uit vier elemente:

- (a) Kyk!, plus die aankondiging van swangerskap en geboorte.
- (b) Die bevel aan die moeder met betrekking tot die naam van die kind.
- (c) Want, plus die rede waarom die naam só moet wees.
- (d) 'n Uitbreiding wat verduidelik waarom die kind belangrik sal wees.

Wildberger (1969: 293 - 294) wys dan daarop dat hierdie vorm tipies Ou Testamenties is en dat die Ugaritiese parallele hoogstens in die verre agtergrond kan lê, aangesien dit nie dieselfde vorm vertoon as die geboorte-aankondigings in die Ou Testament nie.

Ná die bespreking van die vorm van die aankondiging word die enkele woorde en uitdrukkings van die vers bespreek. *'almâ* word, op een uitsondering na, gebruik om na 'n ongetroude vrou te verwys. Maar in die Ugaritiese tekste is daar 'n heel interessante gebruik van dié woord. Daar word dit gebruik om te verwys na die pasgetroude vrou van die koning, die nuutste toevoeging tot sy harem. Dit is dus moontlik dat dié woord 'n tegniese term is wat na die jong koningin verwys. In die konteks van Jesaja se gesprek met die koning is dit nie vergesog nie om te aanvaar dat Jesaja se verwysing na die *'almâ* na 'n jong vrou van Agas verwys. Dit is duidelik dat Jesaja en die koning moes weet van wie hier gepraat word.

Waar sou die profeet aan die naam Immanuel “God met ons” kom? Wildberger verwys na die feit dat Jesaja, blykens die res van sy boek, eng geskakerel het met die kultus in Jerusalem. Daar, in die kultus, was die uitroep: God met ons! of “Mag God met ons wees! dikwels gebesig (vgl. bv. Psalm 46: 8, 12; Jesaja 8: 10). Jesaja kom juis na die koning om die boodskap aan die koning te bring (7: 7). Hy wil juis hê dat Agas die Here onvoorwaardelik moet vertrou. Die naam van die kind is 'n herinnering vir die koning aan God se beloftes wat Hy aan die huis van Dawid gemaak het. Die feit dat Agas nie Jesaja se woorde ter harte neem nie, toon sy ongelooft. So word die gedeelte 'n waarskuwing dat God ernstig op sy beloftes geneem moet word en 'n uitdaging om te glo, om God se belofte van bystand en uitredding onvoorwaardelik te aanvaar.

Terwyl Young die teks in Jesaja forseer om 'n voorspelling van die koms van Christus te wees, ignoreer Wildberger die verwysing van Mattheus na wat Jesaja gesê het en hoe dit in die koms van Christus vervul is.

Hoe sal die twee benaderings wat behandel is in 'n preek neerslag vind?

Die benadering van Young sal die klem op God se trou om sy belofte te vervul, laat val. Hy sal in sy preek hierdie gedagte uitwerk rondom die tema dat Jesaja Christus se koms voorspel het en dat hierdie voorspelling bewaarheid geword het deur Jesus se geboorte. Hy sal ook die klem op die maagdelike geboorte van Christus plaas.

Die benadering van Wildberger sal die klem in 'n preek op die belang van geloof as houding van die gelowige teenoor God plaas. God se beloftes is ook nie swewend nie, maar word deur die geloof gerealiseer. So'n preek sal ook nie noodwendig by Christus uitkom nie.

Hoe moet ons die teks in Jesaja 7:14 benader?

Eerstens is dit ons verantwoordelikheid om die kontekstuele boodskap van Jesaja aan Agas te bepaal. Die kern van hierdie boodskap is dat die kind met die naam Immanuel vir Agas die boodskap inhou om volkome op God te vertrou. As hy op God vertrou hoef hy nie te vrees nie, God is met hom.

Hier moet weer op die stelling wat aan die begin gemaak is, gelet word, naamlik dat die boodskap in die Ou Testament altyd “onaf” is.

Waar kom die “onafheid” van die Ou Testamentiese teologie in Jesaja 7 na vore? In Agas se ongelooft. Selfs al sou die kindjie in sy tyd met die naam Immanuel gebore gewees het, is dit duidelik dat sy vrees vir die vyande gemaak het dat hy God nie op sy beloftes wou neem en Hom onvoorwaardelik wou vertrou nie. Ons weet ook dat die sogenaamde Sionsteologie in die Ou Testament baie sterk die gedagte beklemtoon het dat God op Sion woon en dat Hy self Jerusalem, die tempel en die koningshuis sal bewaar. Die ongelooft en ontrou van die koningshuis en die volk het egter gelei daartoe dat Jerusalem vernietig is, dat die leiers van die volk saam met die kosbare tempelvoorwerpe na Babel weggevoer is en dat die Dawidskoningshuis nie meer regeer het nie. Die ongelooft van 'n volk en sy leiers het gemaak dat die sekerheid van God se bystand bevraagteken is.

Jesus Christus is die volmaakte vervulling van God se belofte om voortdurende bystand te alle tye. Die belofte aan Agas en die teken aan Agas word deur die geboorte van Christus 'n belofte en 'n teken wat aan alle mense gemaak word. Verder is sy geboorte die teken dat God se Immanuel-belofte nie net woorde is nie. Jesus is inderdaad die Seun van God en daarom is Hy “God-met-ons”. Dit wat deur God aan Agas belowe is, is uiteindelik in Christus vir ons almal vervul.

Dit is egter steeds belangrik dat hierdie vervulde Immanueltéken, Jesus Christus, geglo moet word. Hy moet as Verlosser aanvaar word. Die klem lê daarop dat die gelowiges opgeroep word om Jesus Christus te aanvaar as hulle Immanuel.

Die onafheid van die Ou Testamentiese teks is ook daarin geleë dat die belofte van verlossing en Goddelike bystand op twee vyandige aardse konings slaan. Christus se verlossing is nie net 'n verlossing van fisiese vyandige magte wat 'n mens en 'n volk se lewe bedreig nie. Hy het gekom ons van Satan, die sonde en die dood te verlos. Sy belofte van verlossing is 'n volkome vervulling van wat in die kiem reeds aan Agas belowe is.

Dit is belangrik om daarop te let dat Mattheus nie sê dat wat Jesaja voorspel het, nou "uitgekóm" het in die geboorte van Christus nie. Hy sê: "En dit het alles gebeur, sodat die woord vervul sou word wat die Here deur die profeet gespreek het" (Mattheus 1:22). Dit wat die Here deur Jesaja aan Agas gesê het, het volkome waar geword in die geboorte van Jesus Christus. Die volkome "God met ons" is gebore om ons te verlos en altyd met ons te wees. Netsoos die Here Agas deur die woorde van Jesaja wou opwek om sy verlossing van Hom te verwag en netsoos Mattheus die Jode tot geloof in Jesus Christus wou opwek, so wil die Woord van God ons opwek om ons vertrouwe volkome in Christus te stel.

Voorbeeld 2

Die wyse waarop dominee Haasbroek Christus in Eksodus 19 vind word in hierdie voorbeeld behandel. Hy (2001: 83) skrywe:

Hoe God Sy wet gegee het, bly 'n wonderlike verhaal. Jesus is self die Engel wat die wet kom gee het. Hy is self die Woord van God en die Boodskapper (of Engel) en spreekbuis van God. Dit is 'n baie belangrike boodskap wat Hy op Sinai kom aflewer het! (Ja, dikwels word die Tien Gebooue vandag nog tydens eredienste voorgelees.) Kom ons kyk hoe dit gebeur het.

Jesus het in 'n visioen in 'n digte wolkkolom op die berg neergedaal. Daar was donderslae en blitse terwyl Hy in vuur op die berg neergedaal het. Die wolkkolom en die vuur was albei aanduidings van God se teenwoordigheid. Rook het hoog in die lugruim opgetrek. Die hele berg het vreeslik gebewe. Jesus se Naam is werklik: *Sterke God* (Jesaja 9: 5)!

Die geluid van 'n baie sterk basuin het weerklink. En toe praat Jesus hard! Die hele volk het Jesus se stem gehoor. Al die Israeliete, selfs die wat talle kilometers weg was, het na Jesus se kragtige stem geluister toe Hy die Tien Gebooue aangekondig het. Die Tien Gebooue sal ook altyd van krag bly. Ons moet dus ontsag hê vir God se wet!

Maar weet jy, die saamwees met Jesus is ook heilig. Moses was hierna vir 40 dae en nagte saam met Jesus op die berg. Toe is die wette in Eksodus 25 - 31 aan hom gegee.

Toe Moses van die berg afgeklim het, het sy gesig geblink. Dit is 'n besondere getuienis in verband met sy saamwees met Jesus. 'n Gesprek met Jesus is 'n heilige ontmoeting!

Uit Haasbroek se kommentaar blyk dat hy geen eksegetiese hoegenaamd gedoen het nie. Daar word eenvoudig van die voorveronderstelling uitgegaan dat dit in hierdie gedeelte om Christus gaan.

Die kontekstuele boodskap (teologie) van Eksodus 19 handel oor die voorbereiding tot die sluiting van die verbond tussen Jahwe, wat heilig is, en die volk Israel. In Eksodus 20 lees ons van dié verbondsluiting en die tien gebooue wat Hy op die berg Sinai aan hulle gegee het. Die volk moet geheilig word en hulle mag self nie naby die berg Sinai kom nie.

Dwarsdeur die Ou Testament kom die boodskap na vore dat God 'n verbond met Israel gesluit en aan hulle sy tien gebooue gegee het, maar dat die volk vanweë sy onheiligheid nie instaat is om die verbond met God te hou nie. Uiteindelik lei hierdie onheiligheid van die volk tot die Babiloniese ballingskap. Die onafheid van die teologie is geleë in die onheiligheid van die volk en hulle onvermoë om getrou aan die verbond met God te wees.

Hoe behoort hierdie gedeelte christologies geïnterpreteer te word?

In Jesus Christus het God die nuwe verbond met sy volk, dit is die kerk, gesluit. Sy kerk is diegene wat gereinig is deur die versoenende sterwe van Christus aan die kruis. So is dit nodig vir die christen om in Christus geheilig te word. Die apostel Paulus se gedagtes rondom die nuwe verbond, heiligmaking en die betekenis van die wet van Christus kan met groot vrug in die Christelike interpretasie van hierdie Ou Testamentiese gedeelte aangewend word.

Voorbeeld 3

Die werk van Bruce Wilkenson (2000) oor Jabes se gebed in 1 Kronieke 4:9 en 10 word wyd gelees en is baie gewild. 1 Kronieke 4: 9 en 10 lees:

En Jabes was meer geëerd as sy broers; en sy moeder het hom Jabes genoem en gesê: 'Ek het met smart gebaar.'

En Jabes het die God van Israel aangeroept en gesê: 'As U my ryklik seën en my grondgebied vermeerder en U hand met my sal wees en U die onheil afweer, sodat my geen smart tref nie!' En God het laat kom wat hy begeer het.

Hy (Wilkenson, 2000:10 - 26) wys daarop dat die naam Jabes “pyn” beteken. Dit het aan hierdie man ’n droewige vooruitsig vir sy lewe gegee. Tog wou hierdie man “meer geëerd as sy broers” wees en “hy wou al meer vir God doen”, hy wou ’n bittereinder vir die Here wees, ’n bittereinder is iemand wat “’n klein bietjie meer doen as wat van hom verwag word”. Maar, sê hy, uiteindelik word Jabes nie onthou vir wat hy gedoen het nie, maar vir dit wat hy gebid het. Hy het gebid om die Here se seën. Wilkenson (2000: 25) skrywe: “hy het dit geheel en al aan God oorgelaat om te besluit hoe hy hom wil seën, en waar, wanneer en hoe Jabes dit sou ontvang. Hy verklaar dat sy benadering van blindelinge vertroue in God se goeie bedoelings niks gemeen het met die “populêre voorspoedsteologie wat sê jy mag maar vir die Here vra vir ’n Mercedes ... of enige ander materiële teken om te wys dat jy in sy guns is” nie. Die gebed van Jabes om sy grondgebied te vergroot is ’n gebed om voluit vir God te lewe en om by werk vir God betrokke te raak (32 e.v). Wilkenson (2000: 47) sê “Jy sal as’t ware ’n sitplek in die voorste ry hê van ’n lewe wat ryk is aan wonderwerke”. Die afhanklikheidsgebed “neem my onder U beskerming” is ’n gebed om die Here se bystand in die groot werk wat vir die Here gedoen moet word en gaan om die toerusting van die Heilige Gees. Die laaste gebed “weerhou onheil van my” is ’n uiters geslaagde strategie om ’n geseënde lewe te verseker, aangesien dit ’n gebed is om die gelowige teen die aanslae van Satan van eiewaan en oormatige selfvertroue te beskerm. Deur hierdie gebed voortdurend te bid, raak die gelowige betrokke in ’n toegewyde lewe tot eer van God.

Wilkenson versuim om grondige eksegeese oor die gedeelte te doen en eerstens vas te stel wat die onmiddellike kontekstuele boodskap van die gedeelte in die Ou Testament behels.

Ná die terugkeer uit die Babiloniese ballingskap neem die Kronistiese skrywers weer die geskiedenis van die volk Israel in oënskou. 1 Kronieke 4:1 - 23 word as ’n geslagsregister van die stam Juda aangebied. Die Bybel met verklarende aantekeninge (1958: 819) toon egter reeds aan dat die lys ’n weergawe is van die bevolking van Juda in die eerste helfte van die vyfde eeu vC, dus ná die terugkeer uit die ballingskap. Die feit dat dié geslagsregister voorafgegaan word met ’n lys oor die voorgeslag van Dawid se familie, toon dat die Kronistiese skrywers die verbondenheid van die teruggekeerde bannelinge aan die Dawidshuis en die stam Juda wou aantoon. Midde hierdie gegewens word die bondige inligting oor Jabes aangetref. Behalwe dat van Jabes gesê word dat hy meer geëerd as sy broers was, word geen verband tussen Jabes en die ander familie aangedui nie. Die beperkte gegewens dui daarop dat hierdie terloopse opmerkings oor Jabes met ’n ander doel gegee word as om sy verband met die Judastam aan te dui. Die doel van die kronistiese geskiedskrywer was waarskynlik om ’n teologiese kantaantekening te maak. In Genesis 28: 20

en 21 lees ons van 'n gelofte wat Jakob aan die Here gedoen het. Die gebed van Jabes herinner sterk aan dié Jakobsgeefte. In die lig van die ellendige omstandighede waaronder die teruggekeerde bannelinge verkeer het, het die Kronistiese geskiedskrywer dit nodig gevind om hulle daaraan te herinner dat hulle hul behoefte aan grond en beskerming teen smart en ellende aan die troue Verbondsgod bekend kan maak. Die boodskap (teologie) wat in hierdie gedeelte na vore kom, is dat die genadige God hom oor die ellendige mens wat hom aan God verbind, ontferm.

Die onafheid van die Kronistiese boodskap is dat die Dawidshuis nie herstel is nie, en dat die gebed bloot om grond en fisiese beskerming gegaan het. Hierdie boodskap is in Christus vervul daarin dat Hy ons volkome verlos het. Hy het die volkome smarteweg geloop om ons uit ons smart en ellende te verlos. As verlose kinders van God mag ons Hom vra om ons uit ons tydelike nood te verlos. Hy het ons egter geleer dat ons burgerskap in die hemele is en dat ons hier op aarde soos die loot in die wingerdstok ingeënt is. Hier op aarde sal ons steeds die smartlike "Jabes" wees. Tog weet ons dat Jesus Christus vir ons Immanuel "God met ons" is, wat ons deur sy Heilige Gees, wat die Trooster is, in alle leed bystaan.

Bibliografie

- DEIST F.E. & BURDEN, J.J. 1980. *'n ABC van Bybelse Uitleg*. Pretoria: JL van Schaik, Sigma-Pers (Edms) Bpk.
- DIE BYBEL MET VERKLARENDE AANTEKENINGE, DEEL 1. 1958. Kaapstad: Verenigde Protestantse Uitgewers (Edms.) Bpk.
- EDELKOOFT, A.H. 1941. *De Christusverwachting in het Oude Testament*. Wageningen: H. Veenman & Zonen.
- GOLDINGAY, J. 1987. *Theological Diversity and the Authority of the Old Testament*. Michigan: Wm B Eerdmans Publishing Co., Grand Rapids.
- HAASBROEK, D. 2001. *Die Wonder van Jesus in die Ou Testament*. Pretoria: President Litho.
- VERHOEF, P.A. 1981, *Metodiek van die Eksegese*. Stellenbosch: NG Kerkuitgewers.
- WILDBERGER, H. 1969. *Jesaja*. Neukirchener Verlag, des Erziehungsvereins, G.MBH, Neukirchen-Vluyn.
- YOUNG, E.J. *The Book of Isaiah*. New International Commentary. Grand Rapids: WB Eerdmans Publishing Company.
- WILKENSAN, B. 2000. *Jabes se gebed, bloudruk vir 'n geseënde lewe*. Die Deurbraak-Reeks. Vereniging: Christelike Uitgewersmaatskappy.